Eski bir Türk halk hekimi:

Karacaahmet ve delileri tedavi yurdu

EDİB ÂLÎ BAKİ
Afyon Halkevi başkanı

İSTANBUL
Millî Mecmua Basımevi
1 9 4 7

Tıbbî folklor araştırmaları:

Eski bir Türk halk hekimi:

Karacaahmet ve delileri tedavi yurdu

EDİB ÂLÎ BAKİ
Afyon Halkevi başkanı

— Karacaahmedin hayat ve şahsiyyeti, yaşadığı devir — muhtelif yerlerde adına kurulan türbeler, köyler — Halkın, onun hayat ve hekimliği hakkındaki bilgileri — Oğlu Eşref ve torunları — Afyon Karacaahmet Köyündeki deliler tedavi ocağı, tedavi şekli — Devletin, bu parasız tedaviye karşılık Karacaahmet torunlarını hertürlü tekâliften affetmesi v.s. —

Karacaahmet de, Yunus Emre gibi, Anadolu halkının ruhunda derin ve geniş iz bırakan, Türk milletinin ulu insanlarından biridir.

Selçûkilerin son, Osmanlıların ilk devirlerinde, çökmekte olan Bizans İmparatorluğunun hükmü altındaki yerleri zabt ve istilâ için çalışan Türk beylerinin harp saflarında yer alan, savaşan türk kahramanları ve o devirde yetişen türk hekim, şair ve âlimlerine milletımiz hayret ve minnet duygularile işlenmiş — İlâhî bir kaftan giydirmiş ve onları Türk azizleri, Türk velîleri diye tanımış, namlarına muazzam kabirler, türbeler, tekkeler yaparak köyler, kasablar kurarak hatıralarını ebedî kılmağa çalışmıştır [1].

Bu, büyük adamlardan birisi de zamanının en büyük akıl hekimi olan ve kurduğu deliller tedavi ocağı altı asırdan fazla devam etmiş olan «Karacaahmet Sultan» dır. Fakat mumaileyhin şimdiye kadar,

nerede, ne zaman, nasıl ? Yaşadığı hakkile bilinmediğinden hayatı yarı meçhul, yarı efsaneli renge bürünerek görünmektedir.

Biz, bu yazımızla gerek hayatını ve gerek hakikî veçhesi olan hekimliğini, elmizden geldiği kadar, okurlarımıza tanıtmağa çalışacağız, daha mükemmelini âlicenap yarına bırakarak...

Karacaahmedin yaşadığı devir hakkında, ilk gerçekli ışık bize Manisadan geliyor [2]. şöyleki : 773 (1371) hicrî tarihinde Saruhan oğullarının son hükümdarı, ilim ve san'at kadri bilen İshak Çelebi'nin Manisada, Şeyh Revak Sultana vakfettiği arazi için tanzim ettirdiği vakfiyedeki şahitler arasında «Süleyman Horasani oğlu Karacaahmet» diye bir isme rastgelerek, sağlığını daha sonra, İshak Çelebinin vezirlerinden Murtaza bey oğlu Emiri Bekir Hoş Kadem paşanın 800 (1397) hicrî yılında tanzim ettirdiği vakfiyesindeki şu : (... Gökçeağaç denilen iki kıt'a arazinin cem'isinden gelen hasılât Eşşeyh ârifi Billâh Karacaahmet tekkesinin (Horoz köyünde) misafirlerile tekkesinin sakinlerine, orada yapılmış merkat ve türbesine gelenlere, merkadin hizmetçilerile gelip gidenlere halin iktizasına göre it'amiyye sarfedilecek...» kaydile de ölümünü öğreniyoruz.

Yine bu vakfiyenin tanziminden 20 yıl sonra Rumeli fatihlerinden Timurtaş paşaanın oğlu Ali paşanın, Manisada, 821 (1418) hicrî tarihli, Hoşkadem Paşa evlâtları için yaptığı vakfiyede «... Medinei mezbure kurbünde Karacaahmet sultan kaddesallâhü sırrühül azizin tekkesi için...» ayrıca iki mezre'a vakfediyor.

Türkçü, Türk müverrihi Âşık paşa zade de şu, Şeyh Taptık Yunus Emre, Ahi Evren, ve Karacaahmet adındaki velîlerin, Orhan gazi devrinde yaşadıklarını ve Gazi Muradı hüdavendigâr zamanında öldüklerini yazarak vakfiyedeki kayıtları teyit ve tasdik ediyor.

Bu suretle Karacaahmedin 773 (1371) de sağ olduğunun ve I. inçi Muradın ölüm tarihinden yani 793 (1390) dan evvel öldüğünü kesin olarak öğrenmiş oluyoruz. Uzun ömürlü bir hayat geçirdiği muhakkak olan Karacaahmedin gençlik ve orta yaş çağına ait başka bir vesikaya henüz malik değiliz. Mumaileyhin hayatı hakkında diğer kaynaklardan öğrendiğimiz farklı bilgileri de kaydetmeği faydalı buluyoruz:

Bir buçuk asır evvel yazılan «Mecmuai Tevarihi Mevleviyye» de

Seyyit Sahih Ahmet Dede Karacaahmedi bize ilk önce Afyonkarahisarlı gösteriyor ve aynen şöyle diyor :

«... 677 (1278) salinde acem diyarından validesile beraber Karacaahmet Sultan tahminen 50 yaşında canibi diyarı hâki Ruma gelüp beldei Türkman Kırşehir kurbünde Suluca Karahüyük karyesinde Hacı Bektaş Horasanî cenabı 37 yaşında olup, yanında geçerken Karacaahmet sultan cenabında *hâlâtı acibe* ve *harekâtı garibe* ve tavrı etvarı pesendide gördükte : Ahmet bir yerde mekânın olsnn, 40 yerde çeragın yansın buyurup badehû Karacaahmet sultan oradan kalkup Karahisarı Sahip havalisine geldi... 733 (1332) salinde Karacaahmet sultan vefat eyledi Karahisarı sahip havalisinde defnolundu. Türbesi andadır,» diyerek onun Karahisar civarında metfun olduğunu söylüyor. Fakat, bu malûmatı hangi vesikalara dayanarak yazdığı belli değil.

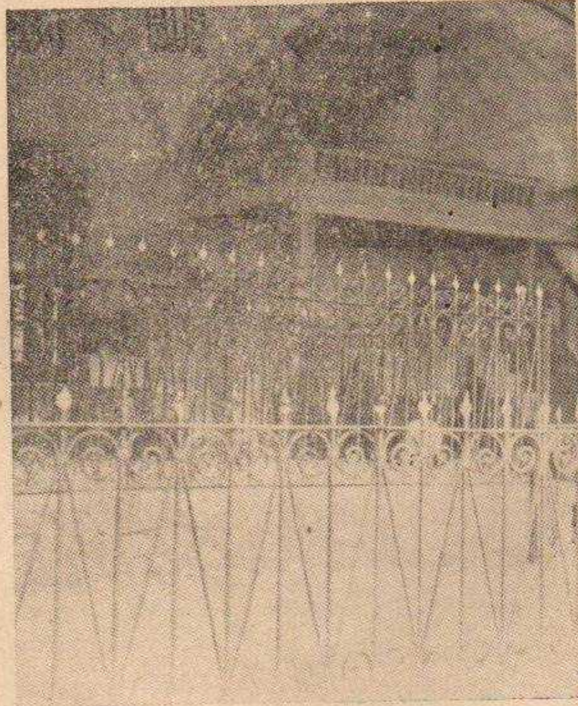
Evliya Çelebi de, seyahatnamesinde 9 uncu ciltte Afyon Karahisar bahsinde şöyle : «... Hazreti Karacaahmet Sultan 660 (1262) ? senesinde Sultan Orhan asrında intikal edüp bu asitanelerinde defnedilmişlerdir. Halen ziyartgâhı âmühâs meşhuru âlemdir.» 775 (1323) de sağ olduğu bilinince gerek Evliya Çelebinin ve gerek Seyyit Sahih dedenin gösterdikleri 660 (1262), 677 (1278), 730 (1329) hicrî tarihlerinde, yanlışlığa düştükleri meydanda..

Şekayiki Numaniyye de bize Karacaahmedi şöyle :... Eşşeyh Arifi billâh Karacaahmet rahmetullâhil melikil ehad pederi Huceste siyeri diyarı acemin mülûkünden idi. Zikrolunan Bilâdda vücude gelip daye'i zevkü sefanın hücresinde perveriş bulduktan sonra galeyan ve cezebatı İlâhiyesile mevtani aslisini terkedüp bilâdı şarkı rûma geldi. Vilâyeti Anadoluda Akhisar nam kasaba muzafatından bir mevzide tevattun edip...» tanıtmak istiyor.

Kamusu âlâm ve diğer hal tercümesi kitapları bu hususta, Şekayıkı Numaniyyenin mütaleasını tekrarlamakla iktifa etmişlerdir.

Muhtelif ve karışık rivayetlerden, yazılardan hayatı hakkında çıkarabileceğimiz neticeye göre, Karacaahmet, Horasan Türk şehzadelerinden olup Mogol istilâsı önünde göçen büyük kafileler arasın-

da, Selçuk devletinin son devirlerinde Anadoluya geçmiş ve evvelâ, yukarda yazdığımız gibi, bozulmuş ve çürümüş Bizans hükûmetinin yerlerini istilâya çalışan Türk kahramanlarının harp saflarına karışmış, yeryer fetih ve zaferden [3] sonra sulh bahçelerinde hakikî kabiliyetini yani, hekimliğinin meyvelerini vermeğe başlamıştır.

Karacaahmet camiinin içinde kabir olan yer (Çami içindeki yazılı ve tarihî kabir taşları onbeş sene evvel kaldırılmış ve yok edilmiştir.)

Karacaahmet Anadoluya gelince, Karahisar ve Manisa bölgelerinde yaşadığı ve Saruhan oğullarının son hükümdarı İshak çelebinin yanında diğer âlim ve muharip, silâhlı evliyalarla birlikte iyi günler geçirdiği anlaşılıyor. Germiyan

Birinci Murat tarafından İshak çelebinin idamı ile ~~Saruhan~~ ogul·

larından Yakup çelebinin idaresinde olduğu tahmin edilen Karahisar havalisine gelmiş olması hassatan adı bilinmiyen bir vilâyet beyi tarafından haylı hürmet görmesi muhtemeldir.

Mumaileyhin, mezarının nerede olduğuna kat'î surette tanzim edilen vakfiyelere göre kendisinin Manisada öldüğünü kabul etmek daha muvafıktır. Uzun zaman, Afyon havalisinde kalması ve kurduğu şifa zaviyesine oğlu Eşrefi vekil yaparak tekrar Manisaya dönmesi imkân dahilindedir.

Kat'î olan Cihat, oğlu Eşrefin Afyonda, Karacaahmet köyünde metfun olması ve sülâlesinin burada yerleşmiş ve hâlâ da devam etmiş bulunmasıdır. Bu hal Afyon şer'iye sicillerinde, Evkaf kayıtlarında yazılı, muhtelif devirlerde, gelen fermanlardan ve emirlerden belli olmaktadır. [4]

Zaten, buradakilerden başka, Karacaahmede torunluk iddia edenler de yoktur. Elde edebildiğimiz vesikalarla hayatını aydınlatmağa çalıştığımız harikulâde adamın, sağlığında birçok delilleri hakikî bir asabiye mütehasaısı gibi tedavi ettiği ve kendinden sonra da oğlu Eşref ve torunları aynı yolda yürüyerek Karacaahmet köyünde bir tedavi zaviyesi meydana getirmiş oldukları anlaşılıyor.

Bu tekkede, diğer tarikatler gibi zikredilmemiş ve âyin yapılmamıştır. Anadolunun birçok kasaba ve köylerinde metfun aziz yatarların türbelerinden deliler için himmet ve hizmet bekleme âdet olmamıştır. Karacaahmet tekkesinin asırlarca, bir nevi deliler hastahanesi manzarası göstermesi tesadüfün işleri değildir. Uzun zamanların aralığı, ilk tedavi şeklinin ne olduğunu kaybetmekle beraber, bu tomrukla tedavi usulünün Karacaahmettenberi gelenek halinde devam ettiğini sanıyoruz.

Karacaahmedin hekimliği :

Hekimliğini bize anlatan ve şimdiye kadar halkın hafızasında, daima taze kalan efsaneyi şöylece hülâsalandıralım :

Karacaahmet Horasandan harp üzerine gelmiş, Karahisardan Tezhüyük civarında oturmuş, orada bir bey varmış, köyde oturan bu bey, kâhyasına «git gör, bakalım şu karşıda çadır kuran yörük mü ?

Nedir ? Hayvanları falan da var anla, kimlermiş ? Görelim» demiş. Kâhya gider. Mevsim bahar. Bir su kenarındaki kafile reisinin söğüt ağacından elma kopardığını hayretle görür. Bu Karacaahmettir, davet eder. O da : Beye boş gidilmez diyerek bir mendil elma doldurmuş. Beyin yanına beraber gitmişler. Bey evvelâ vaziyetinden korkmuş, sihir ve efsun zannederek elmaları kabul etmek istememiş. Hattâ Karacaahmede hakarete hazırlanırken beyin yanında oturan ve çoktanberi ruhan hasta olan, feryad ve figan içinde ağlayan, çırpınan kızı,

Karacaahmedin arkadaşı Kaymakdede mezarı

Karacahmedi görünce birden susmuş. Sükûnet bulmuş. Bey, Karacaahmede hayretle bakarak nereli olduğunu sormuş. — Horasan erlerinden diye cevap almış, kızına bir nefes ve himmet riea etmiş Karacaahmet kızı sığayarak ona birşeyler okumuş, söylemiş, beyin konağında birkaç gün misafir kalarak kızı tedavi etmiş.

Biricik kızı iyi olduktan sonra beyin keyfine son yok, ebedî minnet ve şükran mestisi içinde, sevincinden bu meçhul hekime ne yapacağını şaşırıyor, ve bu hizmete mükâfat olarak : «Develerin ve sığırların arazimizde serbestçe yayılsın, akşama kadar, istedikleri yerde dolaşsınlar. Nereye kadar gidebilirse, oradan sınır kesilsin. O yerler senin ve evlâtlarının olsun.» diyerek birçok araziyi Karacaahmede terkediyor. O da Akhisar veya Kağnıcı çiftliği denilen 7 haneden ibaret köye yani, şimdiki Karacaahmet köyüne evlât ve tevabii ile yerleşiyor ve yerli köylülerle kaynaşıyor.

Bu gibi, şifa hâdiselerini, halkımız manevî ve ruhanî kudretin menşurundan geçirdiği için bu kızı ne şekilde tedavi ettiği hakkında, bize başka bilgi intikal etmemekle beraber, Karacaahmet bu tedavi tekkesini kurarak faayliyete geçip, adını, ününü işitenlerin getirdikleri delileri tedaviye başlamış olması kuvvetle ümit edilir.

Halk dilinde, Karacaahmedin hekimliğini tevsik eden bir de ilâhî var. Kendine has bir beste ile okunan bir ilâhî her sabah ezanında ve ramazan gecelerinde, sair kandil günlerinde Karacaahmet camisinin minaresinde okunurdu. Hassatan, ilk mısralar, kimbilir, bu türkün merkadi üzerine kaç asır mağrur ve şerefli akisler bıraktı.

Karcaahmet ilâhisi

Karacaahmet ulu velî,
Akıllanır gelen deli.
Karşısında hayranbalı.
Sultan Karacaahmet sultan
Eşref oğlu, kâmil insan,

Türbesinin önü yazı (Kırova)
Etrafı hep koyun kuzu
Yetişinci Bayram gazi
Sultan Karacaahmet sultan
Oğlu Eşref, kâmil insan

Türbesinin önü ahlât
Ahlât değil o bir hikmet
İmdad eyle Karacaahmet.
Sultan Karacaahmet sultan
Eşref oğlu, kâmil insan.

Devrişleri giyer aba,
Anlar gezer tekke türbe,
Karşısında gözcü baba
Sultan Karacaahmet sultan
Eşref oğlu, kâmil insan,

Yine böyle Manisa da Horoz köyündeki Karacaahmet türbesinde şimdi kaybolan bir levhada yazılı Karacaahmet methiyesinde şu beyit,

Karacaahmedin devrindeki şöhret ve kudretini yeşil bir atlâs kaftan içinde anlatmak istiyor :

Evliya çok, bu cihan hali değil, veli
Arada ben gibidir, Karacaahmet sultan

Karaçaahmedin kurduğu tedavi ocağına, altı yedi asır Türkiyenin her tarafından kadın, erkek, büyük, küçük, herçeşit akıl hastaları gelirmiş. Çok eski zamanlardanberi tatbik edilen tedavi şekli şöyle idi.

Tedavi şekli :

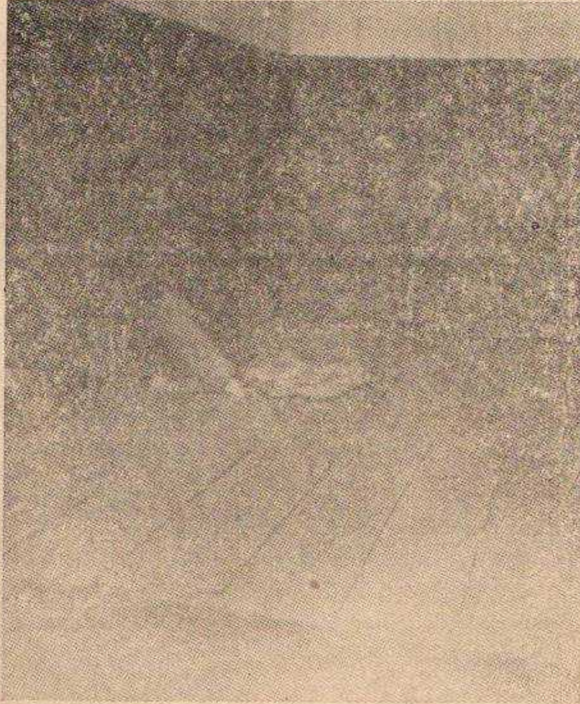
Karacaahmet köyünde hasta ekseriya elleri kolları, ayakları bağlı olarak araba ile getirilir. Karacaahmet evlâtlarından birinin evine indirilir. Hasta bağırıp çağırıyorsa, üstünü başını yoluyorsa, gürültü ediyorsa bu bizim hastamızdır diyerek kabul ederlermiş. Eğer hasta sar'alı, bunaklık alâmeti gösteriyor ve sükûnet halinde ise kabul etmezler, bu bizim hastamız değildir derler. İsrarla hatır için birkaç gün bıraksalar bile sahiplerine tedavi edilmeden iade ederler.

Otuz kırk yıl evvel delilerle uğraşan meşhur tedaviciler şunlardır:

Hacı Murat, Hacı Feyzullâh, Hacı Hüseyin, Küçük Hacı Ahmet, Koca kafanın Hacı Hasan, Koca bıyık oğlu Hacı Mehmet ağa, bunların evleri birer küçük tedavi yuvası idi.

Hasta bunlardan biri tarafından kabul edilince, ilkönce Karacaahmet ve Eşref sultanın ve onların evlât ve tevabiinden kırka yakın mezarı ihtiva eden [5] tekkenin bir köşesinde gündüz Tomruğa çekilerek, bütün geceyi karanlık ve korkunç geniş kubbeli yerde yalnız başına geçirir. Tomruk, bir nevi sabit falaka, iki kalın ve sağlam kirişten ibaret, alt kiriş yerde çakılı üst kiriş altındakine demirle çaprazlanmış, her ikisinde de küçüklü büyüklü olmak üzere üç adet yarımşar yuvarlak delik var, ayaklar topuk kalınlığına göre bu deliklerden birine sokulur ve üst kiriş kapatılır. Birbirine kilitlenerek burgu geçirilir. Ve deli eli yetişemiyecek kadar uzun tomrukta sabaha kadar ayaklarından böylece, sıkıca bağlı olarak bırakılır. Sabahleyin pek erkenden iki kadın gelir, hastanın etrafını temizlerler, ve hasta

nöbetçi tedavicinin evine götürülerek istirahat ettirilir. Eğer bu tedavi usulü bir günde müsbet bir tesir icra etmiş ise hasta, aklım başıma geldi diye iyileştiğini izhar eder, kontrol için birkaç gün daha misafir ederler. Eğer iyi olmamış ise, hususî bir oda kış haline göre, bazan da ahırda bir köşede ocağa gübre falan atarak yeniden tomruğa çekilir. Tedavi müddetince, hasta evde tedaviciden başka kimse ile görüştürülemez, sıkı bir perhize tâbi tutulur, tuzsuz ekmek, hafif sebze yemekleri verilir. Et ve ağır yemekler verilmez. Hattâ, su, ekmek, ateş isterse ev sahibinin karısı veya çocukları acıyarak, müdahale etmezler. Ve birşey vermezler. Hasta bu hal ve vaziyette iken hergün tedavici bir takım suallerile hastasını imtihan eder...

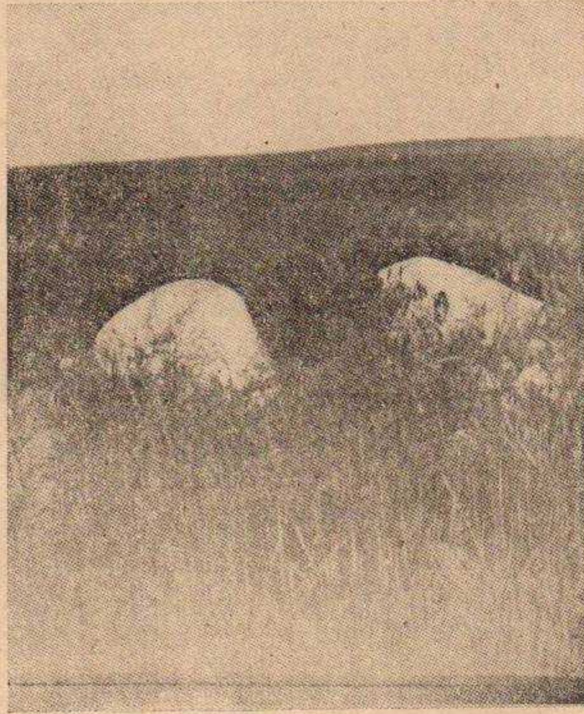

Delilerin Tomrukta geceyi geçirdiği makam

«Nerelisin, niçin hasta oldun, baban annen var mı? v.s.» gibi sorularla verilen cevaplardan hastanın iyileştiği yeya iyiliğe yüz tuttu-

ğu anlaşılıyor. Hastada ümit başlayınca zayıflıyan yorulan ayakları tomruktan çıkarılıyor. Tedavicinin huzurile gündüzleri evin avlusunda biraz gezdiriliyor. Işık ve hava aldırılıyor. Akşam yine tomruğa çekiliyor.

Karacaahmedin vaktile üzerinde oturup dinlendiği yumuşak bir kayadan getirilen taş parçaları döğülererek toprak haline konur. Bir bardak içerisine atılır, buna cüher denir, süzüldükten sonra bu su, hastaya içirilir.

Karacaahmedin, üzerinde oturduğu ve delilere, samadan içirilen suya katılan iki kaya.

Hasta, lüzumuna göre caminin önündeki kuyudan çıkarılan su ile yıkanılır. Hastanın âzamî misafirliği kırk gün devam eder, hasta iyi olduğu vakit, eğer adamları alıp götürmeğe gelmezse bir nevi nekahat devrinde bağa, çife çubuğa götürülür ve hafif hizmetler yaptırılır. Bu suretle hastanın kat'î tedavisi anlaşılmış olur.

Kadın hastaların tedavisi Karacaahmedin kız torunları tarafından aynı şekilde icra edilir. Hasta iyi olduktan sonra, yalnız başına bırakıldığı oda veya ahırdan çıkar, ev sahibinin yanında misafir olarak yatar. Hasta seçilerek alındığı için tedavi hemen hemen kat'î netice verir.

Bütün hizmetler Karacaahmedin torunları tarafından nöbetle ve vazife olarak yapılırdı, hiçbir suretle ve hiçbir bahane ile para almazlardı. Devlet te bu hizmetlere mukabil hertürlü vergiden, aşardan ve herçeşit tekâliften, hattâ askerlikten bile affetmek suretile hizmetlerini mükâfatlandırır, hiçbir köye nasip olmıyan devlet himayesile çalışmalarını teşvik ve tergip ederdi. Herşeyden affedilmiş olan köylülerin ziraat ve koyunculuğu kuvvetli [6] ve hepsinin hal ve vakti iyi olduğundan tam eski türk misafirperverliğini de hakkile ifa ederlerdi. [7] tedaviciler, ekseriya hastanın kaç günde iyi olabileceğini tahmin ederler. Hasta sahibine ne vakit görmeğe geleceğini haber verirlerdi. Gelip hastasının iyi olduğunu, şifa bulduğunu görünce hasta sahibi sevincinden bir kurban keser. Zengin ise ve isterse bazı ufak tefek hediye yapar. Hastasını alarak haz içinde Karacaahmet ocağından, bu sessiz ve mütevazi şifa yurdundan ayrılır giderlerdi.

NOTLAR :

[1] Manisa bölgesinde Karacaahmede izafe edilen üç türbe bulunmaktadır.

A — Manisaya bir saat mesafede Horoz köyünün cenubunda,

B — Akhisarın Kara köyünde,

C — Eşmenin Karacaahmet köyünde,

Horoz köyündeki türbede bulunan merkat ve mezar taşlarında kitabe yoktur. Bu tekke o zamanlar ahî teşkilâtına ve esnaf loncaların da hizmet etmiştir.

Eşme kazasının Karacaahmet köyündeki türbesine, son zamanlara kadar delilerle çocukları olmıyan kadınlar ziyarete gelirmiş. Bu türbede Karacaahmedin annesi Sultan Ananın da metfun olduğu söylenir.

Afyonda kırk elli hanelik vakıf Karacaahmet köyünün doğusunda İhsaniye şimalinde Muratlar köyü, cenubunda Aşağı dandırı, batısında Muhacir köyü vardır. Bu köydeki Akhisar mevkiinin, Manisa Akhisarı ile isim benzeyişi dikkati çekicidir.

Üsküdarda Karacaahmet mezarlığı ile, İstanbulun fethinden 70 yıl önce ölen Karacaahmedin nisbet derecesinin ne olduğu hakkile bilinmemektedir.

Ülemadan 408 (1401-1402) hicrî yılında vefat eden ülemadan Mevlâna Şemset-

tin Karacaahmet ve 415 (1024) de vefat eden ülemadan Karacaahmet tabiî başkalarıdır.

[2] Manisa Orta okulu tarih öğretmeni M. Çagatay Uluçay tarafından yazılan ve Manisa Halkevi Reisi Azmi Önakının gayretile «Manisada Saruhan oğulları ve eserlerine dair vesikalar» adlı değerli eserden istifade edilerek.

[3] Manisa Akhisarından edindiğimiz malûmata göre (Akhisarın 15 kilometre mesafesinde Karaköyde çamlık bir tepe üzerinde, adı - Karaköy dedesi - diye anılan bir mazar var. Taşında kitabesi ve üzerinde türbesi yoktur. Halk bu mezarı diğer velilerin kabri gibi alalelusul ziyazet etmektelermiş.

Berlinde Rudolf Tsehudi tarafından neşredilen Hâcim Sultan valâyetnamesinde ve Camiüttevarihte Karacaahmedin Orhan gazi devrinde yaşadığı kaydediliyor.

S. A. Sahih dede kitabını muhtelif velâyetnamelerden istifsde ederek yazdığı anlaşılıyor.

[4] Manisa halk geleneklerine göre, Karacaahmedin 688 (1289) hicrî de, şehrin fethinde bulunduğunu iddia ettiği gibi Afyonkarahisar halkı da, Karahisar kalesinin fethinde Karacaahmetle beraber, Gazlıgöl civarında yatan Hayran balı ve İscehisarda, Seyitler köyünde metfun Hasan Basri bulunduğunu rivayet ederler. Hattâ kalenin civarında Olucak çeşmesi, Karacaahmet, burada su olacak, diye asasını vurunca pınar çtkmış bu sudan gaziler abdest alıp namaz kılmışlardı dıye, bir de efsane ilâve edilmiş.

[5] Muhtelif zamanlardaki fermanlardan :

«... Takriri kalem edüp ben Eşref sultanın eba an ced evlâdından olup, (1081) 1670»

«... Kcracaahmet nam karyede vaki Sultan Eşref evlâtlarından karyeyi mezburede çiftlik vakıf mezrearı... 1107 (1695) sene»

«... Merhum ve mağfur Karacaahmet Sultan nevverallahü merkadül azizin evlâtlarından kutbül arifin Şeyh Eşref kuddise sırruhu evlâdından olmakla avarızı divaniyye ve tekâlifi örfiyye ve şakke ve odun bedeli mütekait ve göl akçalarından muaf ve müsellem olup hazel ân zikrolunan karye ahalisi Şeyh Eşref kuddise sırrıhu evlâdından olmakla»

[6] 1324 (1906) hicrî tarihinde tamir edilen cami ve türbesinin kapılarındki kitabeler :

«Karacaahmet sultan aliyyetür rahmetürrahman efendimiz hazretlerinin türbeleri ve ittisalinde işbu camii şerif baisi gufranı Cenabı Hak celle ve alânin inayeti ve olsahibi kerâmâtın ruhaniyyeti ve mahfili eshabı hayrın ianet ve cehdü gayretlerile tevsian inşa peziravı hüsnü hitam olmuştnr. 1324 (1906)»

Türbenin üstündeki kitabe :

«724 (1324) tarihinde Sultan Orhan gazi zamanı saltanatında calisi postnişin irşadı tarikat ve sahibi harikulâdat ve zahiri keramatı seniye Karacaahmet sultan

kuddise sırrihül gufran hazretlerinin mebdei tecdid türbei ıtırnake fatiha. 1324 hicaî» (1906) Bu tamirlerde cami ve türbe kısmen büyültülmüşlerdir.

Geniş türbenin kitabeli, kitabesiz kırka yakın mezar taşları maalesef 15 sene evvelki nahiye müdürünün cahil ve gafil elile yerlerinden söktürülüp kaldırılmış, yok edilmiştir. Bu suretle bizi aydınlatabilecek olan bir takım mühim vasıtalardan mahrum kalmışızdır.

Karacaahmet köy mezarlığında halk arasında Gözcü baba, Kaymak dede eski kitabesiz birkaç mezar var ki Karacaahmedin muasırlarından veya arkadaşlarından olduğu söyleniyor.

Halk bilgileri arasında Karacaahmedin arkadaşlarından Hayran Balı da çıban ve Hasan Basride kuduz hastalıklarını tedavi ettikleri rivayet edilir.

Yine Göynük köyünde Karacaahmedin arkadaşlarından olduğu tahmin edilen Yargeldi sultan adlı bir yatır daha vardır. Bütün bunlar eski türk muharibi, yani silâhlı evliyalar zümresindendir.

[7] Bu oda sahipleri hastalardan maada, köyleri merkezi vaziyette olduğu için gelip geçen yolcuları misafir kabul ederlerdi. Öyle ki, bu hayır seven insanlar, Karacaahmet merkadına yakın Höyük denen tepeye çıkarlar muhtelif istikametten gelen ziyaretçileri, misafirleri beklerler ve karışıklığa meydan vermemek için, evvelce her yolu aralarında taksim ederler, meselâ Karahisar yolundan gelen misafirleri Koca bıyık Hacı Mehmet ağaya, Muratlardan gelen Hacı Murada, Eğret yolundan gelen Hacı kuşçuya Kadımürselden gelenler Hacı Feyzullaha ve Osman köyü tarafından gelenler Hacı Mevlüde misafir olurlardı. Bu zavat misafirlere fevkalâde hürmet ve riayet ederlerdi. Mısâfirsiz kalan ağa geceyi rahatsız geçirirlerdi.

KAYNAKLAR :

Manisa Halkevi neşriyatından «Saruhan oğulları ve eserlerine dair vesikalar.» Âşık paşa zade tarihi — Evliya Çelebi seyahatnamesi C 9 — Seyyit Ahmet Sahih delenin «mecmuai tevarihi mevleviyesi. Afyon şeriyye sicilleri — Evkaf kayıtları — Bizzat köyde Karacaahmet torunları nezdinde yapılan konuşmalar. Afyon Halkevinden Sedar oğlu ve muhtelif halk bilgileri.

300 nusha basıldı,
parasız verilir.

75 Ls.